

**Protokół Nr 13/2021
zdalnego posiedzenia
Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych
z 15 marca 2021 r.**

I. Otwarcie posiedzenia.

Przewodniczący Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych, p. Jarosław Słoma otworzył zdalne posiedzenie Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego i przywitał Członków Komisji, a także gości uczestniczących w posiedzeniu w trybie wideokonferencji. Następnie sprawdził obecność oraz stwierdził wymagane quorum.

II. Przyjęcie porządku posiedzenia.

Przewodniczący Komisji poinformował, że Członkowie Komisji otrzymali porządek posiedzenia. Następnie zapytał, czy są uwagi do proponowanego przebiegu Komisji. W związku z brakiem uwag zarządził głosowanie nad przyjęciem porządku posiedzenia. Porządek posiedzenia został przyjęty jednogłośnie.

Imienne wyniki głosowania stanowią załącznik nr 1

1. Otwarcie posiedzenia.
2. Przyjęcie porządku posiedzenia.
3. Aspekty Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 dot. mniejszości narodowych i etnicznych.
4. Sprawy różne i wolne wnioski.
 - Przyjęcie Planu Pracy Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych na 2021 rok.
 - Informacja p. doc. dr Olgi Ivashchenko z Uniwersytetu Narodowego Politechnika Lwowska na temat prowadzonych badań.
5. Zatwierdzenie Protokołu nr 12/2020 z 14 grudnia 2020 r.
6. Zakończenie posiedzenia.

III Aspekty Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 dot. mniejszości narodowych i etnicznych.

Przewodniczący Komisji poprosił Dyrektora Urzędu Statystycznego w Olsztynie, p. Marka Morze o zabranie głosu i przedstawienie powyższej informacji.

Dyrektor Urzędu Statystycznego w Olsztynie, p. Marek Morze korzystając z prezentacji multimedialnej przedstawił najważniejsze zagadnienia związane z Narodowym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 ze szczególnym uwzględnieniem kwestii mniejszości narodowych i etnicznych.

Załącznik nr 2

W trakcie wystąpienia przekazał następujące informacje:

- Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 odbędzie się od 1 kwietnia do 30 czerwca (według stanu na 31 marca 2021 r.);

- planowana jest nowelizacja ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r., która ma na celu wydłużenie czasu trwania narodowego spisu powszechnego o trzy miesiące, tj. do 30 września 2021 r.;
- aktem prawnym regulującym kwestie związane z przeprowadzeniem spisu powszechnego jest m.in. ustawa o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań 2021, która weszła w życie w 2019 roku oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 2008 r.;
- spis powszechny jest realizowany na terenie całego kraju, ma charakter bezpośredni (tzn. informacje są uzyskiwane bezpośrednio od osób spisywanych) oraz służy wyłącznie celom statystycznym (obowiązuje tajemnica statystyczna, uzyskane dane nie mogą być wykorzystane do innych celów);
- spis obejmuje obywateli polskich zamieszkałych w kraju stale lub czasowo oraz obywateli polskich, którzy czasowo przebywają za granicą, ale mają stałe zameldowanie w Polsce, a także cudzoziemców, którzy przebywają czasowo w naszym kraju;
- spisowi podlegają również osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania;
- postęp technologiczny i obecna sytuacja pandemiczna spowodowała, że podstawową formą zbierania danych jest samospis internetowy przeprowadzany za pośrednictwem interaktywnej aplikacji dostępnej na stronie internetowej GUS pod adresem <https://nsp2021.spis.gov.pl>;
- spis będzie realizowany również za pomocą wywiadu telefonicznego, który zostanie przeprowadzony przez rachmistrza telefonicznego kontaktującego się z respondentem, a także wywiadu telefonicznego z respondentem, który osobiście zadzwoni na infolinię spisową;
- najmniej preferowaną formą spisu, ale dopuszczalną, jest wywiad bezpośredni;
- zakres zbieranych informacji obejmuje: stan i charakterystykę demograficzną ludności (tj. płeć, wiek, stan cywilny, miejsce zamieszkania, kraj urodzenia, obywatelstwo), aktywność ekonomiczną, poziom wykształcenia, niepełnosprawność, migracje wewnętrzne i zagraniczne, gospodarstwa domowe i rodziny (stopień pokrewieństwa, tytuł prawny do zajmowanego mieszkania), stan i charakterystykę zasobów mieszkaniowych (mieszkania i budynki), a także charakterystykę etniczno-kulturową (tj. przynależność do narodu lub grupy etnicznej, do kościoła lub związku wyznaniowego, język używany w domu);
- ustawa z 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym wskazuje spis powszechny jako podstawowe źródło danych do ustalenia stanów liczebnych społeczności mniejszościowych określonych w ustawie;
- w badaniu spisowym zawarte są dwa pytania dotyczące narodowości (przynależności narodowo-etnicznej), tj. *Jaka jest Pana(i) narodowość?* oraz *Czy odczuwa Pan(i) przynależność także do innego narodu lub wspólnoty etnicznej?*
- w spisie powszechnym w 2011 roku najliczniejszą grupę stanowiła narodowość ukraińska, do której przynależność zadeklarowało około 12 tys. osób, w tym 3 tys. osób zadeklarowało przynależność do narodowości polskiej i ukraińskiej, a 9 tys. osób wyłącznie do ukraińskiej;
- drugą narodowością pod względem liczebności była narodowość niemiecka licząca 5 tys. osób, w tym 3 tys. osób zadeklarowało przynależność do mniejszości polskiej i niemieckiej, a 2 tys. osób wyłącznie do niemieckiej;
- pytanie dotyczące języka używanego w domu brzmi: *Jakim językiem(ami) zazwyczaj posługuje się Pan(i)w domu?* z możliwością następujących opcji odpowiedzi: *wyłącznie polskim, polskim i innym(i) niż polski, wyłącznie innym(i) niż polski*;
- w spisie powszechnym w 2011 roku przynajmniej dwoma językami posługiwało się 14 tys. osób, w tym 12 tys. osób posługiwało się językiem polskim i innym, natomiast 2 tys. osób wyłącznie językiem innym niż polski;
- podczas szkoleń zwraca się szczególną uwagę, aby rachmistrze spisowi dokładnie czytali pytania i czekali na odpowiedź respondenta, ponieważ niedopuszczalne jest używanie odpowiedzi domyślnych;
- formularz internetowy będzie dostępny w 4 językach, tj. polskim, angielskim, ukraińskim i rosyjskim natomiast materiały promujące spis powszechny będą przygotowane również w innych językach;
- udział w spisie powszechnym jest obowiązkowy;

- dane osobowe od momentu ich zebrania stają się danymi statystycznymi i są objęte tajemnicą statystyczną;
- wszystkie dane osobowe przetwarzane w ramach prac spisowych są poufne i podlegają szczególnej ochronie, na zasadach określonych w ustawie o statystyce publicznej oraz w ustawie o ochronie danych osobowych;
- narzędzia oraz procedury w zakresie bezpieczeństwa zapewniają całkowitą ochronę gromadzonych informacji;
- w przypadku problemów z obsługą telefonu lub brakiem dostępu do internetu respondent może udać się do gminnych biur spisowych, w których będzie miał zapewniony dostęp do pomieszczeń wyposażonych w sprzęt komputerowy oraz niezbędną pomoc w wypełnieniu formularza internetowego;
- pomieszczenia ze sprzętem komputerowym będą również dostępne w Głównym Urzędzie Statystycznym w Olsztynie oraz w oddziałach w Elblągu i Ełku;
- osoby, które chcą, żeby dotrzeć do nich osobiście lub poprzez kontakt telefoniczny, mogą zadzwonić na numer infolinii spisowej (według planowanej nowelizacji ustawy o NSP 2021 nie później niż do 31 sierpnia);
- podczas spotkania, które odbyło się na początku marca br. i było współorganizowane przez Urząd Wojewódzki w Olsztynie, przedstawiciele mniejszości narodowych zaproponowali pomoc w wypełnianiu formularzy spisowych przez osoby w starszym wieku oraz osobom, które mają problem z komunikacją elektroniczną;

Na zakończenie Dyrektor Urzędu Statystycznego w Olsztynie, p. Marek Morze poprosił przedstawicieli mniejszości narodowych o kontakt w celu przekazania materiałów promujących spis. Dodał, że bardzo liczy na ich współpracę w zakresie rozpowszechnienia spisu wśród społeczności narodowych i etnicznych. Poinformował także, że GUS dysponuje funduszami na publikację materiałów informacyjnych w gazetach lub czasopismach.

Przewodniczący Komisji podziękował Dyrektorowi Urzędu Statystycznego w Olsztynie za wystąpienie i zaprosił członków Komisji do zabrania głosu.

Wicemarszałek Województwa, p. Miron Sycz zapytał o następujące kwestie:

- czy będzie możliwość sprawdzenia, czy osoba zainteresowana została spisana?
- czy istnieje możliwość proponowania kandydatów na rachmistrzów spośród członków mniejszości narodowych w wybranych gminach województwa?

Ponadto dodał, że będąc Przewodniczącym sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych osobiście zabiegał, aby w spisie powszechnym zostało uwzględnione pytanie dot. posługiwania się językiem innym niż język polski oraz pytanie dot. przynależności do innego narodu lub wspólnoty etnicznej.

Podkreślił, że z uwagi na wielokulturowość Warmii i Mazur, spis powszechny jest znaczącym wydarzeniem, ponieważ zebrane w nim dane są wykorzystywane w statystykach.

Na koniec zwrócił także uwagę, że osoby starsze mają wątpliwości, aby poddać się spisowi i udostępnić swoje dane, ponieważ obawiają się komu zostaną one przekazane i w jakim celu. Zdaniem Wicemarszałka Województwa, p. Mirona Sycza, obecność przedstawicieli mniejszości narodowych wśród rachmistrzów spisowych spowodowałaby większe zaufanie ze strony starszego pokolenia, co w konsekwencji skutkowałoby większą wiarygodnością udzielonych odpowiedzi.

Dyrektor Urzędu Statystycznego w Olsztynie, p. Marek Morze odpowiadając na powyższe pytania poinformował, że nabór kandydatów na rachmistrzów został już zamknięty, a 5 marca zakończono pierwszą turę szkoleń. Dodał, że każde szkolenie kończy się egzaminem, w którym wymaganym minimum, promującym do pracy rachmistrza spisowego, jest uzyskanie co najmniej 60% punktów. Na dzień posiedzenia Komisji egzamin zaliczyło ponad 830 osób. Wskazał także, że w niektórych gminach województwa nie zgłosił się żaden kandydat na rachmistrza spisowego. Kontynuując

zwrócił także uwagę, że zdarzają się sytuacje losowe, które powodują, że powołani rachmistrze rezygnują z pracy, co powoduje konieczność uzupełnienia ich składu. W tym miejscu zachęcił przedstawicieli mniejszości narodowych do zgłaszania się do gminnych biur spisowych w celu pozostawienia swoich danych osobowych.

Odpowiadając na pytanie dotyczące ustalenia, czy dany obywatel dopełnił obowiązku spisowego, wyjaśnił, że GUS będzie miał taką możliwość. Wskazał również, że nie będzie możliwości otrzymania spisanych danych, dokonania ich korekty, nie będzie można wpływać na sposób przetwarzania tych danych i zakazać ich przetwarzania.

Radna Teresa Astramowicz-Leyk poparła propozycję Wicemarszałka Województwa, p. Mirona Sycza, aby wśród rachmistrzów spisowych znaleźli się przedstawiciele mniejszości narodowych. Prowadząc od ponad 20 lat badania naukowe wśród mniejszości narodowych przyznała, że w ostatnich latach mają one prawo, aby czuć się mniej komfortowo. Powyższe stwierdzenie poparła przykładami pokazującymi dyskryminację z powodu przynależności do mniejszości narodowych w Polsce. Podkreśliła, że obecnie towarzyszy im dyskomfort i brak poczucia bezpieczeństwa.

Następnie poprosiła o odpowiedź na następujące pytania:

- czy materiały promujące spis będą przygotowane w językach mniejszości narodowych i etnicznych, co najmniej w tych, które są określone w ustawie?
- czy wśród instytucji odpowiedzialnych za spis powszechny istnieje świadomość, że mniejszości narodowe nie czują się bezpiecznie pod wpływem różnych zdarzeń mających miejsce w Polsce?

Dyrektor Urzędu Statystycznego w Olsztynie, p. Marek Morze poinformował, że nie posiada dostępu do danych osobowych kandydatów na rachmistrzów, ponieważ nabór prowadziły gminne biura spisowe i to one zbierały te dane. Dodał, że wśród danych nie ma informacji o przynależności do mniejszości narodowych. Wyjaśnił także, że GUS ma dostęp jedynie do danych rachmistrzów, którzy zdali egzamin i zostali powołani do pełnienia tej funkcji, ale są to podstawowe informacje związane przede wszystkim z rozliczeniami z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Odnosząc się do pytania o materiały promocyjne p. Marek Morze potwierdził, że będą one przygotowywane w języku polskim, niemieckim, ukraińskim i rosyjskim.

Odpowiadając na pytanie dotyczące poczucia bezpieczeństwa spisujących się osób wskazał, że przedmiotowe kwestie były konsultowane i dyskutowane na poziomie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Wyjaśnił, że zadaniem regionów jest przede wszystkim promocja spisu wśród mniejszości narodowych. Następnie zarekomendował samospis internetowy, który umożliwia samodzielne spisanie się przez respondenta bez obaw na jakiegokolwiek naciski czy wpływy.

Radna Teresa Astramowicz-Leyk poprosiła o uzupełnienie odpowiedzi udzielonych przez Dyrektora Urzędu Statystycznego w Olsztynie i ponownie zapytała, czy instytucje organizujące spis przygotowują materiały promujące w językach mniejszości wskazanych w ustawie. Ponadto wyraziła zaniepokojenie możliwością inwigilacji podczas spisowania i zapytała, jaka jest gwarancja, że użyte do spisu techniki internetowe są bezpieczne.

Dyrektor Urzędu Statystycznego w Olsztynie, p. Marek Morze powiedział, że materiały promocyjne oraz formularz spisowy będą dostępne w 4 ww. językach.

Natomiast odnosząc się do bezpieczeństwa gromadzonych danych podkreślił i zagwarantował, że są one objęte tajemnicą statystyczną i można je uzyskać jedynie po wydaniu wyroku sądu.

Radna Teresa Astramowicz-Leyk ponownie zapytała, dlaczego materiały informacyjne nie będą drukowane w innych językach mniejszości narodowych i etnicznych. Stwierdziła, że jest to wykluczenie językowe i zaapelowała, żeby materiały ukazały się również w innych językach mniejszości narodowych i etnicznych.

Przewodniczący Komisji podziękował za udział w dyskusji. Następnie zabrał głos wyrażając rozczarowanie zakresem pytań dot. narodowości i wskazał, że brakuje woli politycznej, żeby zbadać jaka jest obecnie struktura narodowościowa Polski. Zwrócił uwagę, że spis powszechny powinien zostać uzupełniony o pytania dot. grup etnicznych. Dodał, że zwłaszcza na Warmii i Mazurach jest to bardzo istotna kwestia, ponieważ w statystykach znikają Warmiacy i Mazurzy.

Kontynuując p. Jarosław Słoma zaznaczył, że w spisie nie ma również uwzględnionych pytań dot. społeczności posługującej się językiem regionalnym.

Na koniec przyznał z przykrością, że obecna polityka państwa w stosunku do mniejszości narodowych i etnicznych powoduje, że niewiele osób wskazuje przynależność do tych grup społecznych.

IV. Sprawy różne i wolne wnioski.

- Przyjęcie Planu Pracy Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych na 2021 rok.

Przewodniczący Komisji poinformował, że członkowie Komisji otrzymali projekt Planu Pracy Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych na rok 2021 oraz zwrócił się o pytania lub uwagi.

Załącznik nr 3

W związku z brakiem uwag poddał pod głosowanie (w programie konferencyjnym) projekt uchwały Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych w sprawie przyjęcia Planu Pracy Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych na rok 2021.

Za pozytywnym przyjęciem projektu uchwały głosowało 5 członków Komisji, przeciw – 0, wstrzymało się – 0.

Imienne wyniki głosowania stanowią załącznik nr 4

- Informacja p. doc. dr Olgi Ivashchenko z Uniwersytetu Narodowego Politechnika Lwowska na temat prowadzonych badań.

Przewodniczący Komisji przywitał p. doc. dr Olę Ivashchenko i zaprosił do przedstawienia informacji na temat prowadzonych badań.

Na wstępie pani doc. dr Olga Ivashchenko podziękowała za możliwość uczestnictwa w posiedzeniu Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Kolejno przystąpiła do omówienia tematyki prowadzonych badań. Poinformowała, że podczas dwumiesięcznego pobytu w Olsztynie, a następnie w Łodzi, zajmowała się kwestią asymilacji imigrantów ekonomicznych z Ukrainy oraz wyzwań i problemów związanych z tym zjawiskiem.

Zwróciła uwagę, że na migrację ekonomiczną z Ukrainy mają wpływ czynniki zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Jako czynnik zewnętrzny wskazała wpływ pandemii koronawirusa, natomiast jako czynniki wewnętrzne podała:

1. wprowadzenie reżimu bezwizowego z UE,
2. początek agresji rosyjskiej na wschodzie, która zmieniła strukturę migracji z Ukrainy,
3. geograficzna atrakcyjność Polski jako bezpośredniego sąsiada Ukrainy, ale również atrakcyjność językowa i kulturowa.

Wyjaśniła, że nie ma podanych dokładnych danych dot. liczebności imigrantów ekonomicznych z Ukrainy, ale szacuje się, że w Polsce jest ich od 1,5 do 1,7 mln osób. Przyznała, że dużym problemem i trudnym do zbadania z powodu braku statystyk, jest nielegalna migracja.

Kontynuując p. doc. dr Olga Ivashchenko zaznaczyła, że podstawowym motywem migracji ekonomicznej z Ukrainy do Polski jest motyw ekonomiczny i przyznała, że dopóki będą różnice w płacy pracowników na Ukrainie i w Polsce, tak długo będzie istniała migracja ekonomiczna.

Podkreśliła, że jeśli będzie to legalna migracja, może przynieść korzyści zarówno dla Polski, jak i Ukrainy oraz bezpośrednio dla samych migrantów ekonomicznych.

Na zakończenie poinformowała, że podstawowym efektem stażu pod opieką prof. Teresy Astramowicz-Leyk, będzie publikacja oparta na badaniach przeprowadzonych w Olsztynie.

Radna Teresa Astramowicz-Leyk, prof. UWM dodała, że dotychczas nikt nie przeprowadził tak zakrojonych badań w naszym regionie. Zwróciła uwagę, że p. doc. dr Olga Ivashchenko odbyła liczne spotkania oraz otrzymała materiały m.in. z Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Powiatowych Urzędów Pracy, Państwowej Inspekcji Pracy, policji, kościołów oraz mniejszości ukraińskiej.

Przewodniczący Komisji podziękował pani doc. dr Oldze Ivashchenko za przedstawienie informacji oraz życzył osiągnięcia wyznaczonych celów naukowych.

V. **Zatwierdzenie Protokołu nr 12/2020 z 14 grudnia 2020 r.**

Przewodniczący Komisji zapytał, czy są uwagi do Protokołu Nr 12/2020 posiedzenia Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych, które odbyło się 14 grudnia 2020 r.

W związku z brakiem uwag zarządził głosowanie (w programie konferencyjnym). Za pozytywnym przyjęciem ww. protokołu głosowało 5 członków Komisji, przeciw – 0, wstrzymało się – 0.

Imienny wynik głosowania stanowi załącznik nr 5

VI. **Zakończenie posiedzenia.**

Po wyczerpaniu porządku obrad Przewodniczący Komisji, p. Jarosław Słoma podziękował Członkom Komisji za udział w obradach, a obsłudze technicznej za pomoc w przeprowadzeniu zdalnego posiedzenia. Następnie zamknął zdalne posiedzenie Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych 15 marca 2021 r.

**Przewodniczący Komisji
ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych**

Jarosław Słoma

Sporządziła:

Beata Kantolak